

**МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ, СІМ'Ї ТА ЄДНОСТІ УКРАЇНИ
(Мінсоцполітики)**

вул. Еспланадна, 8/10, м. Київ, 01601, тел.: (044) 204-72-73, (044) 204-73-06
E-mail: info@mlsp.gov.ua, сайт: www.msp.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 37567866

від _____ 20__ р. № _____

На № _____ від _____ 20__ р.

**Комітет Верховної Ради України з
питань гуманітарної та
інформаційної політики**

Про надання інформації

Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України відповідно до листа Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (далі – Комітет) від 06 серпня 2026 р. № 04-14/05-2026/185661 стосовно проведення у Комітеті слухання на тему: «Стан та проблеми розвитку сімейних форм виховання дітей: виклики та пріоритети державної політики України» повідомляє.

Мінсоцполітики розроблено, який Кабінетом Міністрів України подано на розгляд Верховної Ради України проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізмів захисту дітей і забезпечення їхнього права на сімейне виховання» (реєстр. № 15438 від 22 липня 2026 р.) (далі – проект Закону), з метою реалізації права кожної дитини на зростання в безпечному та сприятливому для розвитку сімейному оточенні шляхом зміцнення системи органів і служб у сфері охорони дитинства/посилення взаємодії між органами і службами у сфері охорони дитинства, забезпечення належної взаємодії між ними, покращення функціонування сімейних форм виховання, впровадження ефективних механізмів реагування на загрози благополуччю дітей. За результатами опрацювання Комітету його і альтернативного проекту Закону (реєстр. № 15438- 1 від 05 серпня 2026 р.) було прийнято рішення доопрацювати в Комітеті.

За результатами опрацювання Комітетом розробленого проекту Закону та альтернативного проекту Закону (реєстр. № 15438-1 від 05 серпня 2026 р.) прийнято рішення про їх доопрацювання в Комітеті.

При розробці проекту Закону Міністерством було проведено аналіз проблемних питань, які потребують невідкладного регулювання, зокрема:

розмежування функцій і повноважень служб у справах дітей, інших органів, зміцнення спроможності органів державної влади та органів місцевого самоврядування виконувати повноваження в сфері охорони дитинства, зокрема,

СЕД АСКОД
Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України
№ 1501-36107/03-26 від 11.09.2026
Підписувач Улюїн Денис Валерійович
Сертифікат 6FA97849F1B2570D04000000371F0300BC950A00
Дійсний з 12.01.2026 10:32:43 по 12.01.2027 10:32:43

конкретизувати систему органів і служб у справах дітей, спеціальних установ та закладів, які здійснюють соціальний захист дітей, захист прав дитини і профілактику правопорушень;

захист прав дитини на належне сімейне виховання та безпеку, зокрема надання права батькам на власне бажання визначити особу, яка прийматиме повноваження законного представника дитини у разі їх смерті або на період визнання їх недієздатними, за наявності засвідченої нотаріусом згоди такої особи, із внесенням відомостей про неї до актового запису про народження дитини;

розвиток сімейних форм виховання та усиновлення, зокрема, закріпити право братів і сестер, які були роз'єднані під час усиновлення, підтримувати стосунки та спілкуватися; а також передбачити з 2027 року припинення утворення дитячих будинків сімейного типу та утворення виключно прийомних сімей;

сприяння розвитку патронату над дитиною, зокрема включення вимог до кандидата в патронатні вихователі щодо наявності постійного заробітку (доходу), а також можливість перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя понад шість місяців, якщо на розгляд суду переходить справа про прийняття батьківських прав дитини, або розпочато процедуру усиновлення дитини, налаштування її під опіку, піклування, прийом у сім'ю, дитячий будинок сімейного типу.

Крім того, інформуємо про суміжні заходи державної політики у зазначеній сфері.

Відповідно з пунктом 5 розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2024 р. № 1201-р «Про схвалення Стратегії забезпечення прав кожної дитини в Україні на зростання в сімейному відведенні на 2024–2028 роки та затвердження операційного плану заходів на 2024–2026 роки з її реалізацією» Державна служба України у справах дітей до 01 травня інформує Кабінет Міністрів України про виконання плану заходів.

Постановою Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2025 р. № 1241 «Про внесення змін до Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа, у тому числі з інвалідністю, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною» внесено зміни до відповідного Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2019 р. № 552, в частині розміру грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях.

З метою забезпечення житлом дитячих будинків сімейного типу та реалізації відповідної програми публічних інвестицій прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 04 червня 2026 р. № 717 «Про затвердження Порядку та умов надання у 2026 році субвенції з державного бюджету місцевим

бюджетам на реалізацію програми публічних інвестицій із забезпечення житлом дитячих будинків сімейного типу».

Постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2025 р. № 1558 «Про запровадження Європейської гарантії для дітей в Україні» затверджено Національний план щодо запровадження Європейської гарантії для дітей в Україні до 2030 року (далі – Національний план). Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 квітня 2026 р. № 320-р затверджено план заходів з реалізації Національного плану на період до 2030 року.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 20 травня 2026 р. № 653 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо запровадження Європейської гарантії для дітей в Україні» Національний план доповнено звіт про національні меншини (спільноти) та корінних народів України, а також внесено зміни до відповідності Національної ради з питань забезпечення прав дитини, ухвалені постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2025 р. № 1507.

Верховною Радою України в грудні 2025 року прийнято Закон України «Про наставництво», яким формується цілеспрямована правова основа для здійснення наставництва – добровільної, безоплатної діяльності фізичних осіб, громадських і благодійних організацій, спрямованої на розвиток особистісного потенціалу людини з урахуванням її індивідуальних потреб і особливостей.

На виконання положення Закону України «Про наставництво» з метою визначення механізму організації та здійснення наставництва як окремого інституту добровільної, безоплатної та регулярної підтримки дітей та молоді, а також надання соціальної послуги з організації наставництва Урядом прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 29 липня 2026 р. № 977 «Деякі питання організації та здійснення наставництва», якою затверджено Порядок організації та здійснення наставництва та Умови відповідності центрів соціальних служб, центрів надання соціальних послуг, інших юридичних осіб незалежно від організаційно-правової форми для надання соціальної послуги з організації наставництва.

Міністерством листом від 17 серпня 2026 р. № 1502-33336/06-26 подано на розгляд Кабінету Міністрів України доопрацьований проект постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації соціального захисту дитини, тимчасово влаштованої на цілодобове перебування до закладу незалежно від типу, форми власності та підпорядкування, та її підготовки до повернення у свою сім'ю, встановлення до сімейної форми виховання, в умовах, наближених до сімейних, або усиновлення», якими пропонуються затвердження відповідного Порядку.

З метою врегулювання надання соціальної послуги супроводу під час реінтеграції дітей, осіб з числа дітей та сімей з дітьми, які повернулися після депортації, примусового переміщення, перебування під ризиком депортації, примусового переміщення прийнято наказ Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України від 03 вересня 2026 р. № 305 «Про затвердження

СЕД АСКОД
Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України
№ 1501-36107/03-26 від 11.09.2026
Підписувач Улютин Денис Валерійович
Сертифікат 6FA97849F1B2570D04000000371F0300BC950A00
Дійсний з 12.01.2026 10:32:43 по 12.01.2027 10:32:43

Методичних рекомендацій з надання соціальної послуги супроводу під час реінтеграції дітей, осіб з числа дітей та сімей з дітьми, які повернулися після депортації, примусового переміщення, перебування під ризиком депортації, примусового переміщення» (далі – Методичні рекомендації).

Методичні рекомендації розроблено з метою забезпечення організації та надання соціальної послуги супроводу під час реінтеграції дітей, осіб з числа дітей та сімей з дітьми, які повернулися після депортації, примусового переміщення, перебування під ризиком депортації, примусового переміщення.

Разом з цим інформація Державної служби України у справах дітей (лист від 10 вересня 2026 р. № 4307/2026/11501/2026) та Національної соціальної сервісної служби України (лист від 28 серпня 2026 р. № 0000-02.2-5/3401-2026/11610) з порушеного питання додається.

З огляду на зазначене надаємо пропозиції до слухання в частині пошуку рішень законодавчого врегулювання наступних важливих питань:

- встановлення термінів для розгляду судами справ, пов'язаних із захистом прав дітей, зокрема справ про відібрання дитини та оформлення батьківських прав;
- визначення необхідності відновлення спроможності батьків виховувати дитину після її вилучення;
- визначення чіткого механізму для тимчасового відібрання дитини;
- розмежування функцій і повноважень служб у справах дітей та інших органів, посилення спроможності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, зокрема через їх повноваження у сфері охорони дитинства;
- закріплення прав батьків за власним бажанням визначити особу, яка набуватиме повноваження законного представника дитини у разі їх смерті або на період визнання їх недієздатними;
- закріплення прав братів і сестер, роз'єднаних під час усиновлення, підтримувати стосунки та спілкуватися, а також перехід з 2027 року використовувати на форму прийому сімей;
- спростування вимог до кандидата в патронатні вихователі щодо наявності постійного заробітку (доходу) та продовження строку перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя понад шість місяців у визначених законом випадках.

Додаток: на 11 арк. в 1 прим.

Міністр соціальної політики, сім'ї та єдності України

Денис УЛЮТІН

Вікторія Цимбаленко, 204-72-41

СЕД АСКОД
Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України
№ 1501-36107/03-26 від 11.09.2026
Підписувач Улютін Денис Валерійович
Сертифікат 6FA97849F1B2570D04000000371F0300BC950A00
Дійсний з 12.01.2026 10:32:43 по 12.01.2027 10:32:43

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ У СПРАВАХ ДІТЕЙ

вулиця Еспланадна, будинок 8/10, м. Київ, 01601 тел. (044) 289-52-71
E-mail: info@dsusd.gov.ua, сайт: www.children.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 45221108

від _____ 20__ р. № _____

на № _____ від _____ 20__ р.

Міністерство соціальної політики, сім'ї
та єдності України

Про надання інформації

Державна служба України у справах дітей (далі - Служба) на заміну листа Служби від 24.08.2026 № 3945/2026/11501/2026 до листа Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики від 06.08.2026 № 04-14/05-2026/185661 повідомляє.

Щодо стану виконання Стратегії забезпечення права кожної дитини на зростання в сімейному оточенні.

Згідно з пунктом 5 розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2024 року № 1201-р «Про схвалення Стратегії забезпечення права кожної дитини в Україні на зростання в сімейному оточенні на 2024-2028 роки та затвердження операційного плану заходів на 2024-2026 роки з її реалізації» Служба щороку до 01 травня інформує Кабінет Міністрів України про стан виконання операційного плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації зазначеної Стратегії на національному та регіональному рівнях.

З цією метою Служба забезпечує збір, опрацювання та узагальнення інформації, що надходить від міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, обласних, Київської міської державних адміністрацій (військових), відповідальних за виконання відповідних заходів, та на її основі готує узагальнену інформацію про стан реалізації Стратегії для подання Кабінету Міністрів України.

Інформація про стан виконання Стратегії оприлюднено на офіційному вебсайті Служби у розділі «Плани і звіти»: <https://children.gov.ua/plany-i-zvity>.

Щодо стану розвитку сімейних форм виховання.

Інформуємо, що дані щодо усиновлення, встановлення опіки, піклування, функціонування прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу за 2024-2025 роки надаються за формою звітності № 1-ОПС (річна) «Звіт про кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» (наказ Міністерства соціальної політики України від 15.06.2017 № 994), за формою звітності № 1 - ДБСТ (річна) «Звіт про функціонування дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей» (наказ Міністерства соціальної політики від 26.01.2012 року № 36).

СЕД АСКОД
Державна служба України у справах дітей
№ 4307/2026/11501/2026 від 10.09.2026
Підписувач КРАВЧУК ЛІЛІЯ ВІТАЛІЙВНА
Сертифікат 5E984D526F82F38F0400000095B12202D2B4C107
Дійсний з 09.07.2026 15:03:24 по 09.07.2027 23:59:59

Дані за 2026 рік надаються за оперативною інформацією служб у справах дітей обласних державних (військових) адміністрацій, служби у справах дітей та сім'ї виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації).

Кількість усиновлених дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: у 2024 році – 1273; у 2025 році - 1150; у 2026 (станом на 30.06.2026) - 494.

Загальна кількість дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування (за первинним обліком), які перебувають під опікою, піклуванням на кінець року:

у 2024 році - 44260;

у 2025 році - 42411;

у 2026 (станом на 30.06.2026) - 41239.

Кількість дитячих будинків сімейного типу (далі - ДБСТ), прийомних сімей (далі - ПС) на кінець року, у них дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа у 2024: ДБСТ - 1287, у них - 8668 вихованців; ПС - 2789, у них 5294 вихованців. у 2025: ДБСТ - 1318, у них - 8727 вихованців; ПС - 2715, у них 5121 вихованців. у 2026 (станом на 30.06.2026): ДБСТ - 1331, у них – 8978 вихованців; ПС - 2706, у них 5079 вихованців.

Кількість сімей патронатних вихователів (за оперативною інформацією служб у справах дітей обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій: у 2024 - 444, у них дітей - 865 ; у 2025 - 638, у них дітей - 1213 Станом на 30.06.2026 -706, у них дітей - 1408.

Інформація про кількість новостворених та припинених сімейних форм виховання.

Протягом 6 місяців 2026 року створено 63 ДБСТ, з яких: 32 створені на базі функціонуючих ПС.

До функціонуючих та новостворених ДБСТ довлаштовано 766 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

З початку року: припинили функціонування - 19 ДБСТ; перейшли в статус ПС - 31 ДБСТ, з яких 105 дітей переведені в ПС.

Вибуло з функціонуючих ДБСТ 522 дитини.

Протягом першого півріччя поточного року створено 141 ПС, до функціонуючих та новостворених ПС довлаштовано 342 дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування.

З початку року: припинили функціонування – 149 ПС; переведено в статус ДБСТ – 32 ПС, в яких 112 дітей переведені в ДБСТ. Вибуло з функціонуючих ПС 377 дітей.

Основні проблеми, що перешкоджають їх розвитку, та заходи, які вживаються У зв'язку із військовою (збройною) агресією російської федерації проти України багато родин були змушені виїхати за кордон, при цьому, довлаштовування до ПС, ДБСТ дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на законодавчому рівні не визначено, частина сімей припиняє функціонування або переходить під юрисдикцію країн перебування.

Також, масовий виїзд сімей із дітьми за кордон призвів до фізичного зменшення потенційних опікунів на території України.

Крім того, внутрішнє переміщення (ВПО) дестабілізує житлові умови родин, що унеможливорює створення нових ДБСТ через відсутність належної площі.

Економічна нестабільність та ризики втрати роботи стримують кандидатів, оскільки державні виплати сприймаються не як гарантований дохід, а як недостатній ресурс для покриття реальних потреб великої родини в кризовий період.

Потенційні кандидати побоюються брати відповідальність за дітей зі складними долями в умовах можливих повторних евакуацій, відсутності стабільного доступу до медицини та освіти.

В умовах воєнного стану змінилися пріоритети родин з «розширення та розвитку» на «виживання та збереження наявних ресурсів».

Разом з тим, спостерігається стійка тенденція до досягнення батьками-вихователями та прийомними батьками граничного віку (пенсійного), що за законодавством України є підставою для виведення дітей із сім'ї та припинення діяльності ПС/ДБСТ.

Водночас молоді сім'ї репродуктивного віку в умовах воєнного стану схильні відкладати прийняття довгострокових зобов'язань щодо виховання дітей-сиріт через високий рівень стресу та невизначеність майбутнього.

Без впровадження додаткових програм фінансового стимулювання та розширення послуги патронату, тенденція до скорочення сімейних форм виховання може поглиблюватися.

Наразі спостерігається тенденція щодо збільшення чисельності сімей патронатного вихователя. З початку 2026 року створено 100 сімей патронатного вихователя (14 % від загальної кількості сімей - 706).

Послуга патронату запроваджена у 407 територіальних громадах. Спостерігаються реальні результати функціонування сімей патронатних вихователів. Із 898 дітей, які вибули з сімей патронатного вихователя з січня по червень 2026 року після перебування в сім'ї патронатного вихователя: повернулись до біологічних батьків - 42 % дітей; влаштовані до сімейних форм виховання (усиновлення, опіка, піклування, прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу) - 50 % дітей; влаштовані до закладів різних форм власності та підпорядкування - 4 % дітей; вибули з інших причин - 4 % дітей. У межах реалізації Стратегії забезпечення права кожної дитини в Україні на зростання в сімейному оточенні на 2024-2028 роки, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2024 року № 1201-р (далі – Стратегія), з метою посилення матеріальної спроможності сімейних форм виховання та реалізації принципу «гроші ходять за дитиною» розроблено та впроваджено Постанову Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2025 року № 1241 (набрала чинності з 1 січня 2026 року), якою змінено підхід до фінансування прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, посилено соціальний захист дітей з особливими потребами. Також держава

продовжує активно фінансувати розвиток мережі ДБСТ через цільову субвенцію.

Постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2026 року № 717 затверджено Порядок та умови надання у 2026 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію програми публічних інвестицій із забезпечення житлом дитячих будинків сімейного типу.

У рамках реалізації експериментального проекту із забезпечення догляду і виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в умовах, наближених до сімейних, на засадах співфінансування з державного бюджету та місцевих бюджетів (Постанова Кабінету Міністрів від 1 жовтня 2025 року № 1285) у Борисполі відкрилася перша в Україні «Сімейна домівка», до якої влаштовано 5 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Одночасно повідомляємо, що з метою формування позитивного іміджу інституцій альтернативного сімейного виховання щодо провадження послуги патронату над дитиною, інформація стосовно запровадження послуги патронату над дитиною висвітлюється на офіційних сайтах територіальних громад України, в соціальних мережах та медіа просторі.

З метою реалізації інформаційних заходів у межах Операційного плану з виконання Стратегії, продовжується робота з висвітлення тем спрямованих на популяризацію сімейних форм виховання, підтримку усиновлення, прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, а також на формування позитивного ставлення суспільства до таких родин, на офіційному сайті Служби та на сторінках у соціальних мережах.

Розміщення матеріалів про успішні історії влаштування дітей у сім'ї, партнерські ініціативи з громадськими організаціями та роботодавцями, діяльність, пов'язану з поверненням дітей із тимчасово окупованих територій, впровадження Європейської гарантії для дітей сприяє підвищенню обізнаності громадськості щодо прав дітей, зміцненню міжвідомчої співпраці та підтриманню позитивного іміджу сімейних форм виховання в Україні.

Крім того, зазначаємо, що з метою реалізації права дитини на зростання в сімейному оточенні шляхом усиновлення з урахуванням найкращих інтересів дитини продовжується робота щодо якісного підбору, підготовки та супроводу осіб, які бажають усиновити дитину, а саме: проведення загальнонаціональної та регіональних інформаційних компаній щодо популяризації усиновлення дітей.

Щодо розвитку послуги раннього втручання та підтримки сімей.

Службою забезпечується координація роботи щодо запровадження та розвитку послуги раннього втручання у регіонах, ініційовано та організовано проведення ряду міжвідомчих нарад з питань розроблення і поширення інструментів раннього виявлення порушень розвитку та здоров'я дитини, механізмів впровадження надання послуги раннього втручання.

За результатами проведеної роботи, спільно з представниками Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, громадської організації

«Українська асоціація раннього втручання», Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні, напрацьовано матеріали з детальною інформацією про послугу раннього втручання та механізми її надання.

Розроблені інструменти та матеріали скеровано до обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій для доведення до відома та використання в роботі виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, військових адміністрацій населених пунктів (у разі їх утворення), поширення серед батьків дітей дошкільного віку та фахівців у кожній територіальній громаді.

Також Службою забезпечено організацію проведення у регіонах інформаційно-роз'яснювальної кампанії щодо механізмів запровадження та поширення послуги раннього втручання.

Обласними, Київською міською державними (військовими) адміністраціями забезпечено поширення інформації про послугу раннього втручання, зокрема шляхом висвітлення на офіційних вебресурсах та в соціальних мережах, у тому числі на рівні територіальних громад.

Більш детальну інформацію про впровадження послуги раннього втручання, у тому числі в розрізі регіонів, оприлюднено на офіційному вебпорталі Служби у розділі «Програми підтримки дітей і сімей», в рубриці «Раннє втручання» за посиланням: <https://children.gov.ua/rannye-vtruchannya>.

Наразі триває процес впровадження та поширення послуги раннього втручання у регіонах, зокрема наразі діють понад 180 таких команд у 23 регіонах України (близько 115 територіальних громад).

Також продовжується реалізація експериментального проєкту щодо запровадження договірної форми надання соціальної складової послуги раннього втручання, порядок якого затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2025 № 788.

У рамках реалізації цього експериментального проєкту у 2026 році залучені до надання послуги раннього втручання 52 надавачі соціальної складової послуги раннього втручання (понад 60 команд) у 20 областях України. З актуальним переліком та контактними даними надавачів соціальної складової послуги раннього втручання можна ознайомитися на офіційному вебпорталі Служби за посиланням:

<https://children.gov.ua/rannye-vtruchannya>.

Однією з перешкод для розвитку послуги раннього втручання є недостатня врегульованість питання її надання на законодавчому рівні.

З метою врегулювання зазначеного питання 19 серпня Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо формування комплексної державної підтримки та підвищення соціальних гарантій для сімей з особами з інвалідністю» (реєстр. №14191).

Однією з ключових новацій стало запровадження комбінованої соціальної послуги раннього втручання, яка фінансуватиметься за рахунок державного бюджету.

Послуга передбачає роботу соціального менеджера та мультидисциплінарної команди, які спільно з родиною формуватимуть індивідуальний план підтримки дитини та її сім'ї. До нього входитимуть: навчання батьків, консультації щодо догляду за дитиною, її розвитку, соціалізації та адаптації до життя.

Щодо забезпечення права дитини на повернення до біологічної сім'ї.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 04.08.2021 № 843 «Деякі питання соціального захисту дітей, влаштованих на цілодобове перебування до закладів різних типів, форм власності та підпорядкування», повноваження щодо збору та узагальнення інформації про дітей, які влаштовані або можуть бути влаштовані до закладів цілодобового перебування, належать до компетенції Національної соціальної сервісної служби України.

Зазначеною постановою визначено перелік закладів різних типів, форм власності та підпорядкування, до яких можуть бути влаштовані діти віком до 18 років, зокрема: дитячі будинки-інтернати, спеціальні та санаторні заклади освіти з пансіонами, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, центри надання соціальних послуг, малі групові будинки та інші заклади, що надають послуги цілодобового догляду.

Водночас Служба у своїй діяльності використовує інформацію про дітей, які перебувають у закладах інституційного догляду та виховання, що формується та надається Національною соціальною сервісною службою України.

Кількість дітей, які протягом 2024–2026 років повернулися до біологічної сім'ї.

У 2025 році - 10373 дитини (вихованці закладів освіти - 8995 дітей);

у 2026 році - 10543 дитини (вихованці закладів освіти - 9918 дітей).

Слід зазначити, що основна кількість дітей є вихованцями закладів освіти, повернення яких до біологічних родин відбувається на літній період. Зарахування таких дітей до закладів освіти відбувається за заявою їх законного представника.

Інформація стосовно кількості дітей, повернутих до біологічної сім'ї протягом 2024 року у Служби відсутня.

За оперативною інформацією служб у справах дітей обласних державних (військових) адміністрацій, служби у справах дітей та сім'ї виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) із загальної кількості дітей, які були вилучені/відібрані у батьків (осіб, які їх замінюють):

у 2025 році - 83 дитини повернуто до біологічних батьків та 229 дітей тимчасово влаштовано до сім'ї родичів/знайомих;

у 2026 році (станом на 26.06.2026) - 40 дітей повернуто до біологічних батьків та 236 дітей тимчасово влаштовано до сім'ї родичів/знайомих.

Основними механізмами підтримки сімей, спрямованими на забезпечення повернення дітей до біологічних родин, є проведення оцінювання потреб дитини та її сім'ї, виконання індивідуального плану соціального захисту дитини, забезпечення соціальною послугою соціального супроводу сімей, які перебувають

у складних життєвих обставинах, надання комплексу соціальних, освітніх, медичних, реабілітаційних послуг за місцем проживання родини, підтримка з боку найближчого оточення та громади за місцем проживання родини, міжвідомча взаємодія суб'єктів системи захисту прав дітей та координація їхніх дій.

Найбільш суттєвою проблемою є відсутність достатньої спроможності сімей та територіальних громад забезпечити безпечне проживання, виховання, лікування, реабілітацію та розвиток дитини поза межами інституції. У поєднанні з наслідками війни, недостатнім розвитком соціальних послуг, низькою батьківською спроможністю та недосконалою міжвідомчою взаємодією це призводить до тривалого перебування дітей у закладах та ускладнює їх повернення до сімейного оточення.

Щодо законодавчих змін, які потребують першочергового ухвалення для забезпечення реалізації Стратегії та розвитку системи захисту прав дітей.

Служба до листа Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України від 22.01.2026 № 1501/2793/06-26 розглянула, в межах компетенції, проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізмів захисту дітей і забезпечення їхнього права на сімейне виховання», та погодила його із зауваженнями, які враховано Мінсоцполітики.

Заступник Голови Державної
служби України у справах дітей

Лілія КРАВЧУК

Олеся Ковтун (044) 289-52-71

**НАЦІОНАЛЬНА СОЦІАЛЬНА
СЕРВІСНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
(Нацсоцслужба)**

вул. Еспланадна, 8/10, м. Київ, 01601, тел.: (044) 205-70-99
e-mail: info@nssu.gov.ua, сайт: nssu.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 43902987

від _____ 20__ р. № _____

На № _____ від _____ 20__ р.

**Міністерство соціальної політики,
сім'ї та єдності України**

Національна соціальна сервісна служба України на виконання листа Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України від 11.08.2026 № 1501-32609/03-26 (вх. від 12.08.2026 № 5/3401-2026) щодо надання інформації до слухань в Комітеті Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики на тему: «Стан та проблеми розвитку сімейних форм виховання дітей: виклики та пріоритети державної політики України» та повідомляє.

За результатами опрацювання стану виконання пунктів Операційного плану заходів на 2024–2026 роки з реалізації Стратегії забезпечення права кожної дитини в Україні на зростання в сімейному оточенні на 2024–2028 роки (далі – Операційний план), головним виконавцем яких визначено Нацсоцслужбу, встановлено наступне.

Пункт 2.3 Операційного плану – «проведення дослідження з метою визначення потреби у послугах та підтримці одиноких матерів та батьків, які виховують дитину без батька (матері), опікунів, піклувальників з числа осіб, які перебувають у сімейних, родинних відносинах з дитиною, опрацювання питання щодо внесення змін до законодавства з урахуванням результатів дослідження» (строк виконання: січень – червень 2025 року) – виконано.

Пункт 7.7 Операційного плану – «впровадження програм підготовки працівників надавачів послуг, які включені до пакета послуг із забезпечення права дитини на зростання в сімейному оточенні, а також соціальної послуги із соціально-психологічної реабілітації дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, зокрема, шляхом підготовки регіональних тренерів» (строк виконання: липень 2025 року – грудень 2026 року) – виконується.

Пункт 8.3 Операційного плану – «проведення моніторингу надання соціальних послуг для дітей та сімей з дітьми, оцінки їх якості (в тому числі зовнішньої) та оприлюднення їх результатів» (строк виконання: протягом трьох місяців після припинення (скасування) дії правового режиму воєнного стану) – виконання не розпочато, оскільки визначений Операційним планом

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 04AF212836405D99040000009DB33D00D607F000
Підписувач Ільченко Ігор Олександрович
Дійсний з 27.03.2026 0:00:00 по 26.03.2028 23:59:59

НАЦСОЦСЛУЖБА

№ 0000-02.2-5/3401-2026/11610 від 28.08.2026

строк виконання заходу пов'язаний із припиненням (скасуванням) дії правового режиму воєнного стану.

Пункт 8.4 Операційного плану – «здійснення контролю за дотриманням державних стандартів надання соціальних послуг, якістю надання соціальних послуг для дітей та сімей з дітьми» (строк виконання: грудень 2024 року – грудень 2026 року) – виконується.

Пункт 20.1 Операційного плану – «забезпечення на постійній основі обміну інформацією із компетентними органами іноземних держав (зокрема із центральними органами, які виконують обов'язки, що визначені положеннями Конвенції про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей), до яких тимчасово переміщено (евакуйовано) прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу, сім'ї опікунів, піклувальників, сім'ї патронатних вихователів, стосовно положень законодавства з метою визнання за кордоном рішень компетентних органів України про влаштування дитини в сім'ю, визнання прийомних батьків, батьків-вихователів, опікунів, піклувальників законними представниками дітей, сприяння захисту прав та інтересів таких дітей» (строк виконання: грудень 2024 року – грудень 2026 року) – виконується.

Пункт 20.2 Операційного плану – «налагодження взаємодії із компетентними органами іноземних держав (зокрема із центральними органами, які виконують обов'язки, що визначені положеннями Конвенції про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей), до яких тимчасово переміщено (евакуйовано) дітей із закладів, які здійснюють інституційний догляд та виховання, з метою оперативного врегулювання питань забезпечення доступу дітей до послуг під час перебування за місцем тимчасового переміщення (евакуації) відповідно до їх потреб, а також повернення дітей в Україну у разі прийняття компетентними органами України рішення про передання дитини на виховання батькам, влаштування під опіку, піклування, у прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу або усиновлення» (строк виконання: грудень 2024 року – грудень 2026 року) – виконується.

Пункт 20.3 Операційного плану – «налагодження взаємодії із компетентними органами іноземних держав (зокрема із центральними органами, які виконують обов'язки, що визначені положеннями Конвенції про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей), до яких тимчасово переміщено (евакуйовано) дітей із закладів, які здійснюють інституційний догляд та виховання, з метою узгодження гарантій забезпечення належного догляду, виховання та утримання дітей, які за рішеннями обласних, Київської міської держадміністрацій (військових адміністрацій) тимчасово залишаються за кордоном після повернення групи, у складі якої їх було тимчасово переміщено (евакуйовано), повернення таких дітей в Україну після

завершення ними навчання, лікування чи реабілітації за місцем тимчасового переміщення (евакуації), можливість працівників закордонної дипломатичної установи України спілкуватися з ними та здійснювати нагляд за умовами їх проживання і виховання» (строк виконання: грудень 2024 року – грудень 2026 року) – виконується.

Пункт 45.5 Операційного плану – «здійснення контролю за дотриманням державних стандартів надання соціальних послуг, якістю надання соціальних послуг для дітей та сімей з дітьми» (строк виконання: грудень 2024 року – грудень 2026 року) – виконується.

Таким чином, із зазначених пунктів Операційного плану, головним виконавцем яких визначено Нацсоцслужбу, пункт 2.3 виконано, пункти 7.7, 8.4, 20.1, 20.2, 20.3 та 45.5 перебувають у стані виконання відповідно до визначених строків, а виконання пункту 8.3 не розпочато у зв'язку з ненастанням визначеної Операційним планом умови для його виконання.

Щодо забезпеченості територіальних громад базовими соціальними послугами для сімей з дітьми та кількості територіальних громад, у яких відсутні окремі базові соціальні послуги.

На виконання доручення Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України від 15.05.2026 № 1501-20344/03-26 щодо виконання Стратегії забезпечення права кожної дитини в Україні на зростання в сімейному оточенні на 2024–2028 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26.11.2024 № 1201-р та операційного плану заходів на 2024-2026 роки з її реалізації, упродовж червня–липня 2026 року Нацсоцслужбою проведено позапланові заходи державного контролю щодо дотримання вимог законодавства в частині забезпечення територіальних громад базовими соціальними послугами для дітей та сімей з дітьми.

У зазначений період заходами державного контролю охоплено 141 територіальну громаду у 22 областях України, у тому числі 73 сільські, 36 селищних та 32 міські територіальні громади.

За результатами проведених заходів державного контролю встановлено, що рівень забезпечення територіальних громад базовими соціальними послугами залишається недостатнім. У середньому на одну перевірену територіальну громаду припадає близько 2,4 послуги з передбачених 8 базових соціальних послуг.

Із 141 перевіреної територіальної громади у 14 громадах не забезпечувалося надання жодної з базових соціальних послуг. Це становить близько 10% загальної кількості громад, охоплених заходами державного контролю.

Порівняння результатів заходів державного контролю, проведених у червні та липні 2026 року, свідчить про наявність системних проблем в організації надання соціальних послуг дітям та сім'ям з дітьми. Виявлені недоліки мають стійкий характер та спостерігаються у значній частині

перевірених територіальних громад незалежно від періоду проведення заходів контролю.

Зокрема, однією з найбільш поширених проблем є відсутність належного електронного обліку випадків у Єдиній інформаційній системі соціальної сфери. У ході перевірок у червні–липні 2026 року жодна із 141 перевіреної територіальної громади не забезпечила ведення відповідного обліку в ЄІССС. Відомості про випадки переважно обліковуються на паперових носіях або в локальних електронних таблицях.

Недостатнім залишається рівень запровадження інституту соціального менеджера. Посаду соціального менеджера, відповідно до постанови КМУ від 14.01.2026 № 64 «Деякі питання організації надання соціальних послуг», введено лише у 21 із 141 перевіреної територіальної громади.

Доступність спеціалізованих соціальних послуг для дітей залишається недостатньою. Зокрема, послуга раннього втручання забезпечується лише у 9% перевірених територіальних громад, а послуга супроводу під час інклюзивного навчання – у 14% громад.

Окремою проблемою є неналежна організація ведення випадку. Реєстр відкритих випадків відповідно до встановлених вимог ведеться лише у 16% перевірених громад, що унеможлиблює контроль навантаження фахівців та системне управління справами.

Водночас липневі перевірки виявили поглиблення проблеми у прифронтових та малих сільських громадах: середня кількість послуг пакета в липневій вибірці (2,1) є нижчою, ніж у червневій (2,8), передусім за рахунок значної частки прифронтових громад Запорізької області та невеликих сільських громад з обмеженою фінансовою й кадровою спроможністю.

Зазначені результати свідчать про недостатній рівень забезпечення територіальних громад базовими соціальними послугами для дітей та сімей з дітьми та необхідність посилення спроможності територіальних громад щодо організації їх надання відповідно до потреб населення.

**В. о. Голови Національної
соціальної сервісної служби України**

Ігор ІЛЬЧЕНКО

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

Email: callcentre@ca.minjust.gov.ua,

themis@ca.minjust.gov.ua

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

Комітет Верховної Ради України питань гуманітарної та інформаційної політики

Щодо запланованого на 16 вересня 2026 року слухання

У зв'язку з листом Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики від 06 серпня 2026 року № 04-14/05-2026/185650 щодо надання інформації в рамках проведення заходу на тему: «Стан та проблеми розвитку сімейних форм виховання дітей: виклики та пріоритети державної політики України» Міністерство юстиції України зазначає.

Центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері усиновлення, є Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України (Положення про Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2025 року № 904).

Разом з цим в межах компетенції Мін'юсту в частині захисту прав дітей надаємо у додатках (в електронному вигляді) такі інформаційно-аналітичні матеріали:

1. Інформація Секретаріату Уповноваженого у справах Європейському суду з прав людини на 2 арк.
2. Інформація щодо виконання міжнародних договорів України у сфері захисту прав дитини на 2 арк.
3. Інформація стосовно Реєстру відомостей щодо дітей, депортованих або примусово переміщених у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України, на 2 арк.
4. Інформація щодо правосуддя, дружнього до дитини на 2 арк.
5. Інформація щодо Дорожньої карти з питань верховенства права на 1 арк.

Міністр

Денис МАСЛОВ

Вікторія Сіра 271 15 31

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 130499/10749-1-26/8.1.2 від 01.09.2026

Підписувач Маслов Денис Вячеславович

Сертифікат 514B5C86A1E5DA11040000003D0AB001F07AF305

Дійсний з 17.07.2026 20:07:14 по 17.07.2028 20:07:14

Інформація Секретаріату Уповноваженого у справах Європейському суду з прав людини

Станом на 27 серпня 2026 року на розгляді у Європейському суді з прав людини (далі – Європейський суд) перебуває 6 справ щодо стверджуваних порушень статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у справах, що стосуються прав дітей.

Справа «Гірна проти України»¹ (заява № 34037/20), яка розглядається Європейським судом у зв'язку зі скаргою заявниці щодо порушення її права на приватне життя, гарантованого статтею 8 Конвенції, з огляду на те, що держава не розглянула своєчасно її заяву про повернення сина до Італійської Республіки відповідно до Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей від 1980 року. 21.10.2021 у цій справі було надіслано зауваження Уряду. Станом на 27 серпня 2026 року рішення у вказаній справі не винесено.

Справа «Боранян проти України»² (заява № 27249/21), яка розглядається Європейським судом у зв'язку зі скаргою першого заявника щодо порушення його права на приватне життя, гарантованого статтею 8 Конвенції, у зв'язку з тим, що держава не розглянула своєчасно заяву про повернення його сина (другого заявника) до Республіки Вірменія відповідно до Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей від 1980 року, а також з огляду на те, що органи державної влади не вжили ефективних заходів для забезпечення йому можливості бачитись із своїм сином та брати участь у його вихованні. 21 червня 2024 року у цій справі було надіслано зауваження Уряду. Станом на 27.08.2026 рішення у вказаній справі не винесено.

Справа «Лебедев та інші проти України»³ (заява № 53339/22), яка розглядається Європейським судом за статтею 8 Конвенції у зв'язку зі скаргами заявників на стверджуване незаконне та безпідставне позбавлення заявників статусу дитячого будинку сімейного типу, що призвело до зобов'язання звільнити обладнану службову квартиру. 21 червня 2024 року у цій справі було надіслано зауваження Уряду. Станом на 27 серпня 2026 року рішення у вказаній справі не винесено.

Справа «Говоров проти України»⁴ (заява № 54897/22), яка розглядається Європейським судом за статтями 6 та 8 Конвенції з огляду на тривалість провадження у справі заявника щодо опіки та піклування над дитиною та відмову національних судів у задоволенні його заяви про забезпечення позову. 21 червня 2024 року у цій справі було надіслано зауваження Уряду. Станом на 27 серпня 2026 року рішення у вказаній справі не винесено.

¹ <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-209422>

² <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-231185>

³ <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-231183>

⁴ <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-231187>

Справа «Хаврюченко проти України»⁵ (заява № 37406/21), яка розглядається Європейським судом за статтями 6 та 8 Конвенції з огляду на тривалість провадження у справі заявника щодо опіки та піклування над дитиною та відмову національних судів у задоволенні його заяви про забезпечення позову. 21 червня 2024 року у цій справі було надіслано зауваження Уряду. Станом на 27 серпня 2026 року рішення у вказаній справі не винесено.

Справа «Кожокар та інші проти України»⁶ (заява № 47091/20), яка розглядається Європейським судом у зв'язку зі скаргою заявників на порушення їхніх прав, гарантованих статтями 6 та 8 Конвенції, на неефективне розслідування звинувачень у домаганнях до малолітньої дитини (четвертої заявниці) та неврахування цих обставин національними судами у справі про визначення способу участі батька у вихованні та спілкуванні з його дітьми (другого та третьої заявників). Наразі Уряд України здійснює підготовку зауважень у цій справі.

⁵ <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-231186>

⁶ <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-250677>

Інформація щодо виконання міжнародних договорів України у сфері захисту прав дитини

I. Україна є членом Гаазької конференції з міжнародного приватного права та учасницею таких Гаазьких конвенцій у сфері захисту прав дітей:

1. Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей від 25 жовтня 1980 року.

Конвенція 1980 року набула чинності для України з 1 вересня 2006 року.

Центральним органом в Україні з виконання зазначеної Конвенції є Міністерство юстиції України.

Головними цілями Конвенції є забезпечення негайного повернення дітей, незаконно переміщених до будь-якої з Договірних держав або утримуваних у будь-якій із Договірних держав; та забезпечення того, щоб права на опіку і на доступ, передбачені законодавством однієї Договірної держави, ефективно дотримувалися в інших Договірних державах.

Механізм взаємодії органів виконавчої влади у процесі вирішення відповідно до Конвенції питань повернення в Україну або з України в іноземну державу дитини, яку незаконно вивезено (переміщено) або утримується будь-якою особою, та забезпечення реалізації права доступу до дитини, якщо такі дії порушують права іншої особи на опіку (піклування) над дитиною і не містять складу злочину, визначено Порядком виконання Конвенції на території України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 10.07.2006 № 952.

2. Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей від 19 жовтня 1996 року.

Конвенція 1996 року набула чинності для України з 1 лютого 2008 року.

Центральним органом в Україні з виконання зазначеної Конвенції з 01.01.2023 є **Національна соціальна сервісна служба України.**

Конвенцією встановлено єдині правила для визначення того, суди та компетентні органи якої Договірної держави мають юрисдикцію вживати необхідних заходів захисту дитини, право якої держави ці органи застосовуватимуть під час вжиття таких заходів, а також єдині правила визнання та виконання заходів захисту, вжитих в одній Договірній державі, в інших Договірних державах.

Конвенція також є правовою основою для співробітництва компетентних органів і служб у справах дітей, а також інших органів, яким надано в їх державах повноваження на прийняття рішень щодо вжиття заходів захисту дітей, з усіх питань, які стосуються прийняття рішень щодо дітей, обміну інформацією щодо прийнятих рішень, тощо.

3. Конвенція про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших форм сімейного утримання від 23 листопада 2007 року.

Конвенція 2007 року набула чинності для України з 1 листопада 2013 року.

Центральним органом в Україні з виконання зазначеної Конвенції є **Міністерство юстиції України.**

Конвенція спрямована на забезпечення ефективного міжнародного стягнення аліментів на дітей та інших форм сімейного утримання, зокрема шляхом створення системи співробітництва між органами Договірних Держав, подання заяв про встановлення рішень щодо утримання, а також визнання і виконання таких рішень.

II. Україна є учасницею таких Конвенцій Ради Європи та ООН у сфері захисту прав дітей:

1. Європейська конвенція про здійснення прав дітей від 25 січня 1996 року (набула чинності для України 01.04.2007);

2. Конвенція про контакт з дітьми від 15 травня 2003 року

Конвенція набула чинності для України 01 квітня 2007 року.

Центральним органом України для виконання функцій, передбачених цією Конвенцією на випадок транскордонних контактів, є Міністерство юстиції України.

3. Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми від 20 травня 1980 року

Європейська конвенція набула чинності для України 01 листопада 2008 року.

Центральним органом України для виконання функцій, передбачених цією Конвенцією, є Міністерство юстиції України.

Конвенція запроваджує механізми, які забезпечують визнання та виконання рішень стосовно опіки над дитиною, гарантують право доступу батьків до дитини, належне вирішення проблем, що виникають у випадках, коли дітей неправомірно переміщують через державні кордони, а також передбачає заходи для поновлення опіки над дітьми у випадках її свавільного припинення, що сприяє посиленню захисту дітей.

Конвенція також є правовою підставою для визнання і виконання рішень, що стосуються питань здійснення батьківських прав, а також запроваджує співробітництво між компетентними органами Договірних Держав.

4. Європейська конвенція про правовий статус дітей, народжених поза шлюбом від 15.10.1975 (набула чинності для України 27.06.2009);

5. Європейська конвенція про усиновлення дітей (переглянута) від 27 листопада 2008 року (набула чинності для України 01.09.2011);

6. Конвенція про стягнення аліментів за кордоном від 20 червня 1956 року

Конвенція набула чинності для України 19 жовтня 2006 року.

Відповідно до статті 2 Конвенції виконання функцій Органу, що приймає та передає документи, в Україні покладається на Міністерство юстиції України.

Порядок опрацювання звернень, що надходять від іноземних заявників, про стягнення аліментів та про визнання і виконання рішення іноземного суду про стягнення аліментів з осіб, які проживають в Україні та порядок звернення з клопотанням про визнання і виконання рішення суду України про стягнення аліментів на території іншої держави передбачено Інструкцією про виконання в Україні Конвенції про стягнення аліментів за кордоном, затвердженою наказом Міністерства юстиції України від 29.12.2006 №121/5.

Інформація щодо Реєстру відомостей щодо дітей, депортованих або примусово переміщених у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України

Проблематика

З початком агресії Російської Федерації проти України масові депортації та примусове переміщення українських дітей стали регулярним явищем.

Ці дії порушують основні положення міжнародного гуманітарного права, а також міжнародного кримінального права. Депортація або примусове переміщення дітей є міжнародним злочином відповідно до Римського статуту Міжнародного кримінального суду, а також грубим порушенням міжнародного гуманітарного права, зокрема Женевських конвенцій, але Російська Федерація скоює цей злочин щодня, незважаючи на міжнародне право і норми, прийняті в цивілізованому світі.

Більше того, це робиться в сукупності з іншими порушеннями міжнародного права і по відношенню до категорії осіб, якій має бути наданий максимальний захист і особлива повага, а саме: дітей.

Також у порушення норм міжнародного гуманітарного права Російська Федерація відмовляється надавати інформацію про переміщення дітей, які знаходилися на тимчасово окупованих територіях України.

Нормативно-правова база

Законом України № 4071-IX від 20.11.2024 «Про облік інформації про шкоду, завдану особистим немайновим правам фізичних осіб внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України» (далі - Закон) передбачено створення Реєстру відомостей щодо дітей, депортованих або примусово переміщених у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України (далі - Реєстр). Реєстр призначений для збору та фіксації інформації про дітей зазначеної категорії.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.10.2024 № 1240 «Деякі питання захисту дітей, депортованих або примусово переміщених у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України»:

- затверджено Порядок створення, ведення та доступу до Реєстру (далі - Порядок ведення Реєстру);

- утворено Міжвідомчу комісію з питань верифікації відомостей щодо дітей, депортованих або примусово переміщених у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України (далі – Міжвідомча комісія);

- затверджено Положення про Міжвідомчу комісію.

Відповідно до Порядку ведення Реєстру, джерелами інформації, які є підставою для внесення відомостей у Реєстр, є:

- державні органи, органи місцевого самоврядування;

- фізичні та юридичні особи, які надають інформацію про депортованих дітей.

Реєстр містить інформацію про:

- депортовану або примусово переміщену дитину (її ПІБ, дату народження, свідоцтво про народження, паспортні документи, унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі, реєстраційний номер облікової картки платника; соціальний статус; відомості про батьків або інших законних представників; місце проживання/перебування дитини, обставини її депортації або примусового переміщення, інші необхідні відомості);

- особу, яка звернулася в інтересах депортованої або примусово переміщеної дитини (ПІБ, контактні дані, родинні зв'язки).

Відповідно до Положення, Комісія:

- опрацьовує та перевіряє інформацію, отриману від державних органів про депортованих або примусово переміщених дітей, та надсилає необхідні запити;
- розглядає питання про верифікацію (підтвердження) достовірності факту депортації або примусового переміщення дітей.

До складу Комісії входить широке коло представників органів державної влади, які залучені до пошуку та повернення депортованих і примусово переміщених дітей, серед яких, зокрема, представники Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та його Секретаріату; Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України; Міністерства закордонних справ України; представники правоохоронних та розвідувальних органів.

Щодо функціонування та наповнення Реєстру

Він має **3 функціональні зони** з різними рівнями доступу, що відповідають ролям користувачів, а саме:

- 1) робоча зона реєстратора для введення та обробки інформації від надавачів даних, обробки цієї інформації та контролю стану її аналізу;
- 2) робоча зона членів Міжвідомчої комісії. Ця зона розроблена з метою ознайомлення членів Комісії з особовими справами дітей, яких було депортовано чи примусово переміщено, та погодження відповідних особових справ під час засідання Комісії.
- 3) зона Реєстру, що містить особові справи дітей, щодо яких Міжвідомчою комісією було підтверджено факт депортації чи примусового переміщення.

Такий поділ Реєстру на функціональні зони дозволяє краще аналізувати, перевіряти та контролювати інформацію, а також забезпечувати високий рівень управління даними.

Станом на 12.08.2026 відбулось 13-ть засідань Комісії, за результатами яких верифіковано (підтверджено) факт депортації або примусового переміщення у 20610 випадках (28.07.2026 проведено 14-те засідання, в рамках якого триває опрацювання особових справ членами Комісії).

Більшість вищезазначених справ стосувалися дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

З метою забезпечення врахування всіх дітей, які стали жертвами примусового переміщення або депортації, Комісія також розглядає справи дітей, яким на момент внесення до Реєстру виповнилося 18 років, але щодо яких є інформація про їх депортацію або примусове переміщення до досягнення ними повноліття.

Серед цих перевірених випадків є також ті діти, які вже повернулися в Україну або виїхали до третіх країн.

У рамках перевірки наявних даних щодо депортації чи примусового переміщення здійснюються запити до уповноважених органів влади, зокрема правоохоронних та розвідувальних, а також соціальної сфери. Крім того, перевірка даних здійснюється з урахуванням відомостей, наявних в Державному реєстрі актів цивільного стану.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МОН

проспект Берестейський, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21
E-mail: mon@mon.gov.ua, сайт: www.mon.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 38621185

від _____ 20__ р. № _____

На № _____ від _____ 20__ р.

Комітет Верховної Ради України
з питань гуманітарної та
інформаційної політики

Про надання інформації

Міністерство освіти і науки України відповідно до листа Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики від 06.08.2026 № 04-14/05-2026/185648 в межах компетенції надсилає інформацію до слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики на тему «Стан та проблеми розвитку сімейних форм виховання дітей: виклики та пріоритети державної політики України».

Додатки: на 11 арк. в 1 прим.;
електронна таблиця у формі Excel

Заступник Міністра

Анастасія КОНОВАЛОВА

Клемюк Валентина 044 481 47 64

МОН № 1/18241-26 від 25.08.2026

Підписав: Коновалова Анастасія Андріївна
Сертифікат: 3FAA9288358EC003040000002D1E3B00FE24E100
Дійсний: з 27.02.2025 0:00:00 по 26.02.2027 23:59:59

ІНФОРМАЦІЯ

до слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики на тему: «Стан та проблеми розвитку сімейних форм виховання дітей: виклики та пріоритети державної політики України»

Про реорганізацію та перепрофілювання (зміну типу) дитячих будинків та закладів загальної середньої освіти, з цілодобовим перебуванням дітей.

Україною ще у 2017 році взято курс на реформування та наближення власного освітнього простору до європейських зразків, який передбачає максимальну інтеграцію дітей з особливими освітніми потребами в звичайне учнівське середовище для забезпечення рівних прав та можливостей.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р схвалено Концепцію реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (далі – Концепція).

Інновації спрямовані на удосконалення моделі сучасної освіти. Перш за все – це оновлення її змісту, методики навчання, спрямування учнів старших класів на професійну освіту; розвиток ключових компетентностей учнів, які ґрунтуються на особистісно-орієнтованому підході до навчання, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності, тощо.

З метою реалізації Концепції 05 вересня 2017 року ухвалено Закон України «Про освіту», 16 січня 2020 року – Закон України «Про повну загальну середню освіту» 06 червня 2024 року – Закон України «Про дошкільну освіту», що регулюють основні засади нової освітньої системи.

Системна трансформація сфери освіти здійснюється для забезпечення нової якості освіти на всіх рівнях: від дошкільної освіти – до вищої освіти та освіти дорослих.

Реформування розраховано не на один рік і під час виконання поставлених завдань може зазнавати коригування.

Відповідно до статті 66 Закону України «Про освіту», статті 32 Закону України «Про повну загальну середню освіту» місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відповідають за реалізацію державної політики у сфері освіти на відповідній території, планують та забезпечують розвиток мережі закладів освіти, мають право засновувати заклади освіти, а також реорганізовувати, перепрофілювати та ліквідовувати їх з урахуванням потреб населення.

Згідно з пунктом 30 частини першої статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» реорганізація та ліквідація закладів освіти комунальної форми власності здійснюється за рішенням місцевої ради.

Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» зміна типу, реорганізація і ліквідація санаторних шкіл (санаторних шкіл-інтернатів), спеціальних закладів загальної середньої освіти допускаються лише після погодження проєкту відповідного рішення засновника Міністерством освіти і науки України.

З метою забезпечення захисту прав учасників освітнього процесу та врегулювання процедури погодження проєкту рішення засновника про реорганізацію/ліквідацію спеціального закладу загальної середньої освіти МОН затверджено Перелік документів для погодження проєкту рішення засновника про реорганізацію/ліквідацію спеціального закладу загальної середньої освіти (наказ МОН від 22 лютого 2022 року № 216, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 30 березня 2022 року за № 368/37704).

МОН у своїх листах до органів управління освітою неодноразово наголошувало на дотриманні виважених підходів та врахуванні інтересів кожної дитини з особливими освітніми потребами під час прийняття рішень щодо реорганізації/ліквідації спеціальних закладів загальної середньої освіти та їх структурних підрозділів.

Протягом 2022–2025 років та поточного 2026 року Міністерством освіти і науки України надано п'ять погоджень проєктів рішень засновників щодо зміни типу, реорганізації або ліквідації спеціальних закладів загальної середньої освіти.

Зокрема, надано три погодження щодо ліквідації закладів та два погодження щодо їх реорганізації.

У 2022 році погоджено ліквідацію комунального закладу «Лиманська спеціальна школа Одеської обласної ради» та комунального закладу «Миколаївська спеціальна школа Одеської обласної ради».

Ліквідація зазначених закладів була зумовлена відсутністю достатнього дитячого контингенту. Так, станом на кінець 2020/2021 навчального року у Миколаївській спеціальній школі навчалося 27 учнів, з яких 6 були випускниками, а в Лиманській спеціальній школі — 49 учнів, з яких 9 були випускниками.

Здобувачі освіти ліквідованих закладів продовжили навчання в інших спеціальних закладах загальної середньої освіти області відповідного профілю або в інклюзивних класах. У приміщеннях ліквідованих закладів надалі розміщено та функціонують інклюзивно-ресурсні центри.

У 2025 році погоджено ліквідацію Перехрестівської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату I–II ступенів Закарпатської обласної ради.

Відповідно до статті 61 Закону України «Про повну загальну середню освіту» матеріально-технічна база закладу використовується для створення закладу, що надає послуги у сфері соціального захисту.

У 2022 році погоджено реорганізацію комунального закладу «Острозька спеціальна школа № 2 І–ІІ ст.» шляхом приєднання до комунального закладу «Острозька спеціальна школа № 1 І–ІІ ст.».

У 2025 році погоджено реорганізацію комунального закладу «Великолюбленський багатопрофільний навчально-реабілітаційний центр Львівської обласної ради» шляхом приєднання до комунального закладу Львівської обласної ради «Багатопрофільний навчально-реабілітаційний центр Святого Миколая».

Відповідно до підпункту 8 пункту 3 розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про повну загальну середню освіту» до 1 липня 2025 року засновники санаторних шкіл (санаторних шкіл-інтернатів) зобов'язані після погодження проекту відповідного рішення засновника центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки змінити тип таких закладів освіти на один з типів закладів загальної середньої освіти, що передбачені цим Законом, або припинити такі заклади освіти шляхом їх реорганізації чи ліквідації.

Протягом періоду з 1 травня 2021 року Міністерством освіти і науки України опрацьовано всі пакети документів щодо перепрофілювання (зміни типу) санаторних шкіл та санаторних шкіл-інтернатів.

За результатами їх розгляду МОН надано погодження щодо зміни типу усіх 45 санаторних шкіл (санаторних шкіл-інтернатів), що функціонували в Україні.

Відповідно до погоджених проектів рішень засновників 8 санаторних шкіл було перепрофілювано у спеціальні заклади загальної середньої освіти шляхом приєднання до існуючих спеціальних шкіл або утворення нових закладів.

Зокрема, на базі санаторних шкіл створено Одеську спеціальну школу № 3 Одеської обласної ради відповідно до рішення Одеської обласної ради від 23 червня 2023 року № 541-VIII; Вербську спеціальну школу Рівненської обласної ради відповідно до рішення Рівненської обласної ради від 30 червня 2025 року № 1170; навчально-реабілітаційний центр № 21 Оболонського району м. Києва відповідно до рішення Київської міської ради від 17 лютого 2022 року № 4348/4389; навчально-реабілітаційний центр № 22 Оболонського району м. Києва відповідно до рішення Київської міської ради від 17 лютого 2022 року № 4348/4389; Харківську спеціальну школу № 11 відповідно до рішення Харківської обласної ради від 26 червня 2025 року № 1222-VIII.

Решту санаторних шкіл (санаторних шкіл-інтернатів) було перепрофілювано у гімназії та ліцеї відповідно до потреб територіальних громад та з урахуванням освітніх потреб населення.

6 червня 2024 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про дошкільну освіту», який введено в дію з 01 січня 2025 року.

Підпунктом 6 пункту 3 Розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про дошкільну освіту» передбачено, що заклади дошкільної освіти (дитячі будинки) інтернатного типу за рішенням їх засновників

реорганізуються у центри соціальної підтримки дітей та сімей, заклади дошкільної освіти, інші заклади освіти чи соціального захисту після погодження проекту такого рішення засновника центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки та центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань сім'ї та дітей.

Станом на сьогодні, відповідно до даних державної статистичної звітності, в Україні функціонує 8 дитячих будинків, у яких виховується 303 дитини.

За регіонами кількість дитячих будинків та дітей, які в них перебувають, розподіляється таким чином:

Закарпатська область — 1 дитячий будинок, 100 дітей;

Львівська область — 3 дитячі будинки, 74 дитини;

Одеська область — 2 дитячі будинки, 103 дитини;

Сумська область — 1 дитячий будинок, 6 дітей;

Чернівецька область — 1 дитячий будинок, 20 дітей.

З огляду на зазначене, Міністерством освіти і науки України у травні 2025 року надіслано листи засновникам дитячих будинків із проханням активізувати та пришвидшити підготовку проектів рішень щодо їх реорганізації.

Водночас протягом 2025 року та поточного 2026 року проекти рішень засновників щодо реорганізації дитячих будинків до МОН не надходили.

Про утримання учнів у пансіонах закладів освіти.

Право на здобуття повної загальної середньої освіти гарантується кожній особі без дискримінації та будь-яких обмежень у доступі до освіти відповідно до статті 3 Закону України «Про освіту» та статті 7 Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Відповідно до законодавства засновник закладу освіти забезпечує його функціонування та має право приймати рішення щодо утворення структурних підрозділів, зокрема пансіонів. Водночас батьки здобувачів освіти мають право обирати заклад освіти та форму здобуття освіти для своїх дітей.

Порядок проживання та утримання учнів у пансіонах закладів освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2021 року № 1131 (далі - Порядок), визначає умови та підстави влаштування учнів до пансіонів.

Утримання учнів у пансіоні передбачає забезпечення дітей, які проживають у ньому та зараховані до відповідного закладу освіти, харчуванням, медичним обслуговуванням та іншими послугами відповідно до законодавства.

Відповідно до пункту 8 Порядку, учні можуть бути влаштовані до пансіону, зокрема, у таких випадках:

якщо місце проживання учня розташоване поза межами населеного пункту, де знаходиться заклад освіти, а час доїзду до нього в один бік перевищує одну годину;

якщо індивідуальною програмою реабілітації учня передбачено обмеження фізичного навантаження;

учні з інвалідністю можуть проживати у пансіоні у вихідні та святкові дні за індивідуальним графіком на підставі заяви одного з батьків або іншого законного представника;

учні закладів спеціалізованої освіти мистецького профілю можуть бути поселені до пансіону за умови навчання у відповідному закладі та наявності вільних місць;

учні закладів спеціалізованої освіти військового профілю віком від 13 років можуть проживати та утримуватися у пансіоні незалежно від місця проживання, зокрема у вихідні, святкові дні та під час канікул;

учні спортивних ліцеїв можуть проживати у пансіоні незалежно від місця проживання для забезпечення безперервності навчально-тренувального процесу;

для учнів мистецьких ліцеїв із шестиденним навчальним тижнем передбачено можливість проживання та утримання у пансіоні у вихідні та святкові дні.

Таким чином, влаштування учня до пансіону здійснюється відповідно до визначених законодавством підстав та за умови його зарахування на навчання до відповідного закладу освіти.

Інформація про кількість дітей, зарахованих на навчання до закладів освіти різних типів та влаштованих до пансіонів, додається.

Розвиток інклюзивного навчання

Ратифікувавши у 2009 році Конвенцію про права осіб з інвалідністю Україна взяла на себе зобов'язання щодо забезпечення інклюзивного навчання на всіх рівнях протягом усього життя людини.

Розвиток доступної та якісної освіти у кожній територіальній громаді є одним з пріоритетів розвитку сучасної системи освіти в Україні, особливо в умовах воєнного стану в країні.

На сьогодні здобуття освіти особами з ООП, у тому числі з інвалідністю, на всіх рівнях, гарантується статтями 3, 19 та 20 Закону України «Про освіту».

Інклюзивне навчання у закладах дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти регламентується законодавчими актами.

Новим Законом України «Про дошкільну освіту» (введений в дію з 01 січня 2025 року) розширено гарантії щодо організації навчання дітей з ООП дошкільного віку в умовах інклюзії та спеціальних закладів дошкільної освіти.

Урядом України схвалено Національну стратегію розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затверджено операційний план заходів з її реалізації у 2024-2026 роках (розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 червня 2024 року № 527-р).

Національна стратегія передбачає запровадження єдиної системи ефективної державної політики для забезпечення здобуття якісної освіти кожною особою відповідно до її індивідуальних потреб, подолання викликів, пов'язаних з воєнним станом, безпекою, вимушеним переміщенням громадян, руйнуванням освітньої інфраструктури, збільшенням кількості осіб з особливими потребами.

МОН затверджено Порядок утворення та умови функціонування спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти (наказ МОН від 22 серпня 2024 року № 1182-24, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 18 вересня 2024 року за № 1408/42753) (далі - Порядок).

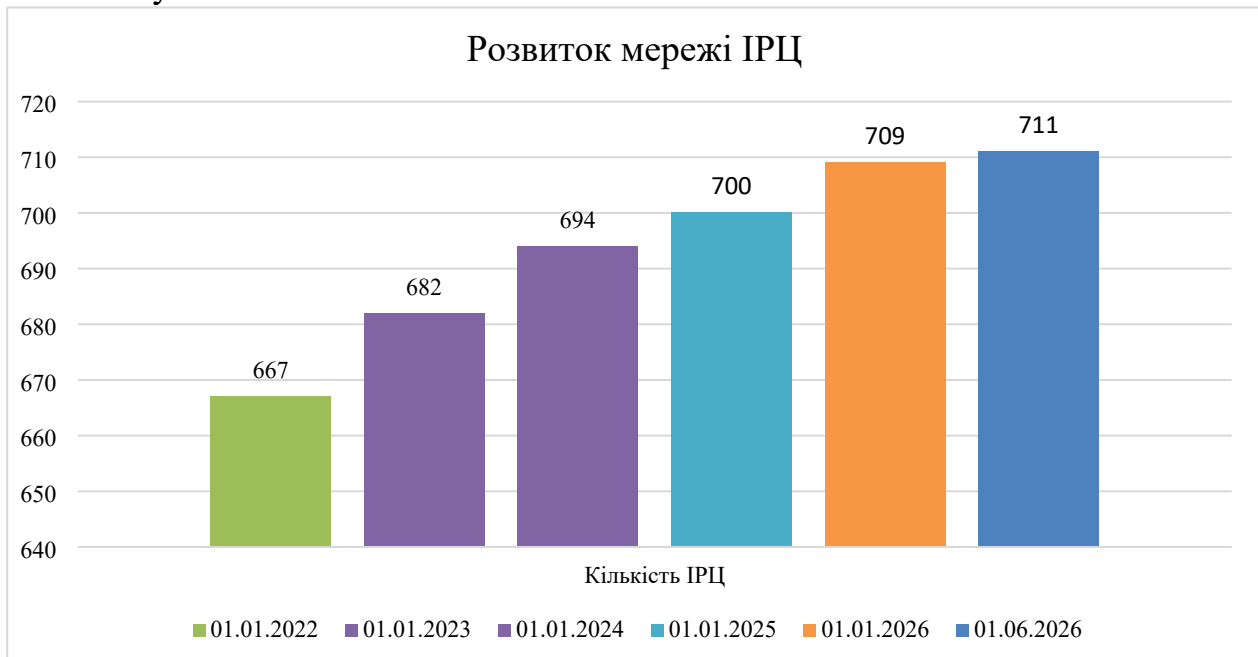
Функціонування спеціальних класів відповідно до нового Порядку дозволить забезпечити здобуття особами з ООП освіти в закладах загальної середньої освіти за місцем їх проживання із створенням спеціальних умов, що враховують їхні індивідуальні потреби, та дозволить учням з ООП соціалізуватись у загальноосвітньому середовищі.

Важливою умовою організації інклюзивного навчання є проведення якісної оцінки розвитку з метою визначення особливих освітніх потреб особи та організації її кваліфікованого супроводу у закладі освіти. Таку оцінку проводять інклюзивно-ресурсні центри (далі – ІРЦ).

За оперативними даними областей станом на 01 червня 2026 року мережа ІРЦ складає 711, з них фактично працює 690 установи, 53 ІРЦ зруйновані.

Кількість педагогічних працівників ІРЦ (вчителів-логопедів, вчителів-дефектологів, вчителів-реабілітологів, практичних психологів) - 3980 осіб, що складає 75 % від загальної потреби.

Не зважаючи на умови воєнного стану, кількість ІРЦ в громадах поступово збільшується.

З метою надання доступу батькам (іншим законним представникам) дитини до послуг ІРЦ забезпечено функціонування системи автоматизації роботи ІРЦ (<https://ircenter.gov.ua>)

Портал АС ІРЦ надає широкі можливості для батьків дітей з ООП, в т.ч. тих, які є ВПО або перебувають за кордоном:

можливість знайти найближчий до місця проживання ІРЦ;

подати заявку на проведення комплексної оцінки (КО) дистанційно;

створити кабінет користувача та отримати висновок ІРЦ про проведення КО;

спрощену процедуру проходження КО для внутрішньо переміщених осіб.

У 2024 році оновлено форму звітності з питань діяльності ІРЦ, що дозволить здійснювати аналіз діяльності ІРЦ з надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з ООП, аналіз контингенту дітей з ООП, кадрового складу та матеріально-технічного забезпечення ІРЦ, що сприятиме подальшому формуванню та реалізації державної політики у сфері освіти осіб з особливими потребами та діяльності ІРЦ.

Під час введення воєнного стану МОН було внесено суттєві зміни для полегшення проходження особами комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку (далі – комплексна оцінка) (постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 року № 493)

Батькам дітей з ООП надано можливість подання заяв в онлайн-режимі, а також подання копій відповідних документів або пред'явлення документів з використанням мобільного додатка Порталу Дія (Дія), що особливо актуально для внутрішньо переміщених осіб та осіб, які залишились на тимчасово окупованій території.

Оскільки частина ІРЦ знаходяться на тимчасово окупованих територіях, а функціонуюча мережа ІРЦ має задовольнити потреби всіх дітей з ООП навантаження на діючі ІРЦ збільшилось.

Новим завданням ІРЦ на період дії воєнного стану є надання корекційно-розвиткових послуг дітям, які не мають можливості отримувати такі послуги за місцем навчання, та дітям, які здобувають освіту з використанням технологій дистанційного навчання, але не отримують корекційно-розвиткових або психолого-педагогічних послуг за місцем навчання внаслідок особливостей психофізичного розвитку.

З 2022 року практичні психологи ІРЦ надають послуги дітям, які зазнали психологічної травми внаслідок воєнних дій, а також надають рекомендації закладам освіти щодо організації освітнього процесу для таких дітей та забезпечують супровід таких дітей в освітньому процесі з метою запобігання посиленню психологічної травми.

Для батьків дітей з ООП, які знаходяться на тимчасово окупованій території або перебувають за кордоном Міністерством було розроблено та розміщено на офіційному сайті МОН чітку інструкцію щодо проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини та отримання

висновку ІРЦ <https://mon.gov.ua/ua/news/instrukciyi-dlya-batkiv-yak-otrimati-psihologo-pedagogichnu-ocinku-rozvitku-ditini-z-oop-yaksho-perebuvayete-za-kordonom>

За вибором батьків, що гарантовано статтею 55 Закону України «Про освіту», діти з ООП можуть здобувати освіту у різних типах закладів та за різними формами.

Станом на 01 червня 2026 року функціонує 38580 інклюзивних класів, у яких навчається 56716 учнів з ООП та 657 спеціальних класів, у яких навчається 4945 учнів 11437 дітей здобувають освіту за формою педагогічного патронажу.

Водночас 19330 дітей здобувають освіту в 9506 інклюзивних групах закладів дошкільної освіти, 37237 дітей у 3635 спеціальних групах закладів дошкільної освіти.

Реалізація державної політики у сфері розвитку безбар'єрності та інклюзивного освітнього середовища дозволила покращити доступність освіти для дітей з ООП за місцем проживання родин, в тому числі з числа тимчасово переміщених осіб, що суттєво збільшило кількість дітей, які навчаються в умовах інклюзії.

Постановою Кабінету Міністрів України від 5 лютого 2026 року № 129 внесено зміни до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 року № 957. Порядок викладено в новій редакції.

Нова редакція Порядку передбачає, зокрема:

організацію інклюзивного навчання під час здобуття освіти за дистанційною формою;

поширення його дії на всі заклади загальної середньої освіти незалежно від типу та форми власності;

оновлення та спрощення форми індивідуальної програми розвитку, а також збільшення строку її розроблення;

уточнення рівнів підтримки учнів з особливими освітніми потребами;

визначення граничної кількості учнів з ООП в інклюзивному класі під час дії воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану: не більше п'яти учнів, які потребують другого–третього рівнів підтримки, та не більше двох учнів, які потребують четвертого–п'ятого рівнів підтримки;

удосконалення механізму надання першого рівня підтримки учням, які мають поодинокі або незначні труднощі;

можливість модифікації змісту окремих навчальних предметів або інтегрованих курсів для учнів із труднощами легкого ступеня прояву.

Запроваджені зміни спрямовані на підвищення якості та гнучкості організації інклюзивного навчання, посилення індивідуального підходу до здобувачів освіти з особливими освітніми потребами та створення належних умов для їх навчання і розвитку.

Постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2022 року № 979 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України з питань діяльності спеціальних закладів загальної середньої освіти» було внесено ряд змін стосовно діяльності спеціальних закладів освіти на період війни, передбачено можливість для створення в них змішаних та інклюзивних класів, забезпечення на їх базі корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних послуг.

Таким чином, розширено можливість отримання корекційно-розвиткових послуг дитиною з ООП за місцем проживання.

Крім того, оновлено Типовий перелік допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з ООП, які навчаються в закладах освіти.

Запроваджено та щорічно виділяється з державного бюджету субвенція на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами.

У 2026 році видатки загального фонду за бюджетною програмою 2211220 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» збільшено на 145 млн грн порівняно з попереднім роком і становлять 450 млн гривень.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05 лютого 2026 р. № 158-р «Про розподіл обсягу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2026 році» здійснено розподіл коштів субвенції у розмірі 270 млн гривень на січень-червень 2026 року.

Розподіл обсягу субвенції, як і минулого року, здійснено між обласними бюджетами та бюджетами громад відповідно до кількості осіб з особливими освітніми потребами 2025/2026 навчального року (за оперативними даними органів управління у сфері освіти обласних, Київської міської державних адміністрацій), які здобувають освіту в інклюзивних класах (групах) закладів дошкільної, загальної середньої, професійної освіти, з урахуванням рівнів підтримки таких осіб (кількості необхідних корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних занять згідно з індивідуальною програмою розвитку).

Такий підхід дозволяє врахувати фактичну потребу громад у фінансуванні; підвищити ефективність та адресність розподілу коштів субвенції; оперативно врахувати зміни у чисельності дітей з особливими освітніми потребами на початку нового навчального року; забезпечити більш рівномірний та справедливий розподіл бюджетних ресурсів між територіальними громадами; мінімізувати ризики неосвоєння коштів та сприяти їх максимально результативному використанню.

МОН постійно надаються рекомендації, листи-роз'яснення закладам освіти, ІРЦ щодо організації освітнього процесу для дітей з ООП, зокрема в умовах воєнного стану.

Право на освіту. Підтримка дітей, які повернулися із закладів інституційного догляду, механізм їх освітньої адаптації та підтримки.

Конституція України та законодавство в сфері освіти гарантує право кожного на якісну та доступну освіту.

Ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти. Право на освіту гарантується незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 липня 2026 р. № 705-р схвалено Концепцію розвитку психологічної служби у системі освіти на період до 2030 року.

Тривалі періоди дистанційного навчання, соціальна ізоляція та наслідки пандемії COVID-19 суттєво вплинули на психоемоційний стан дітей, педагогів і батьків. Повномасштабна війна ще більше посилила потребу в якісній психосоціальній та психологічній підтримці. Водночас наявна модель роботи психологічної служби вже не повною мірою відповідає сучасним потребам.

Концепція передбачає перехід від реагування на окремі випадки до системної моделі підтримки, інтегрованої в освітній процес. Вона має забезпечити раннє виявлення психоемоційних труднощів, безперервність допомоги, взаємодію із закладами охорони здоров'я та надавачами соціальних послуг, а також узгодженість із державною політикою у сфері психічного здоров'я.

Нова модель психологічної служби ґрунтується на чотирьох взаємопов'язаних рівнях надання психосоціальної та психологічної допомоги.

Перший рівень передбачає створення психологічно безпечного освітнього середовища. Йдеться про формування культури безпеки, розвиток доброзичливої комунікації, профілактику насильства й булінгу, а також інтеграцію соціально-емоційного навчання в освітній процес.

Другий рівень — базова психосоціальна та психологічна допомога. Її забезпечуватимуть педагогічні та науково-педагогічні працівники, які зможуть вчасно помічати зміни в емоційному стані здобувачів освіти, надавати первинну підтримку та, якщо потрібно, залучати фахівців психологічної служби.

Третій рівень охоплює цілеспрямовану допомогу, яку надаватимуть практичні психологи та соціальні педагоги. Концепція передбачатиме психодіагностику, індивідуальні й групові консультації, психологічний супровід, соціально-педагогічний патронаж та підтримку педагогів у плануванні індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти.

Четвертий рівень передбачає взаємодію із системою охорони психічного здоров'я. Якщо потреби дитини виходять за межі компетенції психологічної служби закладу освіти, буде забезпечено переспрямування до інклюзивно-

ресурсних центрів або інших профільних фахівців із подальшим урахуванням їхніх рекомендацій в освітньому процесі.

Про Стратегію розвитку спеціальної освіти на період до 2031 року

З метою формування цілісної, доступної та якісної системи освіти, яка гарантує реалізацію права кожної особи на освіту відповідно до її індивідуального потенціалу, розроблено проєкт Стратегії розвитку спеціальної освіти на період до 2031 року.

Реалізація Стратегії сприятиме розвитку та комплексній модернізації системи спеціальної освіти в Україні, забезпеченню якісних освітніх, психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг, а також створенню безбар'єрного освітнього середовища для осіб з особливими освітніми потребами.

Проєкт акта погоджено із заінтересованими центральними органами виконавчої влади. Наразі він доопрацьовується з урахуванням висловлених зауважень та пропозицій. Після завершення доопрацювання проєкт акта буде подано на розгляд Кабінету Міністрів України відповідно до вимог Регламенту Кабінету Міністрів України.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДІТЕЙ-СИРІТ, ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛ

№ з/п	Регіон	Усі типи ЗЗСО з пансіоном усіх форм власності та підпор:				
		Кількість (сума даних граф 7, 13, 19)	У них дітей (осіб) (сума даних граф 8, 14, 20)	З них:		
				дітей-сиріт та дітей, ПБП		осіб з їх
				повне державне утримання (сума даних граф 9, 15, 21)	сімейні форми виховання (сума даних граф 10, 16, 22)	
А	Б	1	2	3	4	5
1	Вінницька	23	3042	34	30	20
2	Волинська	18	2597	13	46	0
3	Дніпропетровська	14	2848	113	0	0
4	Донецька	3	216	83	3	24
5	Житомирська	15	1015	62	79	0
6	Закарпатська	21	1404	2	0	0
7	Запорізька	2	107	107	0	0
8	Івано-Франківська	16	3931	0	41	0
9	Київська	11	1345	34	0	34
10	Кіровоградська	9	131	42	31	0
11	Луганська	6	127	19	15	0
12	Львівська	15	150	13	3	1
13	Миколаївська	7	430	104	15	0
14	Одеська	12	639	169	97	12
15	Полтавська	22	1301	47	80	0
16	Рівненська	18	2711	42	71	0
17	Сумська	14	1975	11	64	0
18	Тернопільська	12	1965	25	60	0
19	Харківська	0	0	0	0	0
20	Херсонська	0	0	0	0	0
21	Хмельницька	16	3183	63	71	5
22	Черкаська	19	961	17	73	0
23	Чернівецька	9	1282	0	27	0
24	Чернігівська	17	1084	78	27	1
25	м. Київ	8	639	23	22	0
Усього:		307	33083	1101	855	97

ЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, ОСІБ З ЇХ ЧИСЛА, ЯКІ НАВЧАЮ

якування)						
Спеціальні ЗЗСО з пансіоном						
числа			З них:			
			дітей-сиріт та дітей, ПБП		осіб з їх числа	
сімейні форми виховання (сума даних граф 12, 18, 24)	Кількість	У них дітей (осіб)	повне державне утримання	сімейні форми виховання	повне державне утримання	сімейні форми виховання
6	7	8	9	10	11	12
8	18	1623	33	28	20	7
0	6	467	10	12	0	0
0	7	985	100	0	0	0
0	1	55	32	0	23	0
0	12	646	62	69	0	0
0	5	317	2	0	0	0
0	1	76	76	0	0	0
1	6	548	0	8	0	1
0	7	545	34	0	34	0
0	7	110	42	27	0	0
0	4	0	0	0	0	0
3	14	149	13	2	1	2
0	4	256	51	14	0	0
1	6	336	85	56	6	1
0	9	490	33	51	0	0
0	13	1337	42	58	0	0
0	8	545	9	26	0	0
0	6	711	18	27	0	0
0						
0						
0	8	1064	42	29	4	0
0	11	536	12	61	0	0
0	5	464	0	6	0	0
0	6	272	36	10	0	0
0	5	99	23	18	0	0
13	169	11631	755	502	88	11

Додат

УТЯСЯ ТА ВИХОВУЮТЬСЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ З ФУНКЦІОНУЮЧИМ ПАНСІОНОМ

З них:

Спеціалізовані ЗЗСО з пансіоном						І	
Кількість	У них дітей (осіб)	З них:				Кількість	У них дітей (осіб)
		дітей-сиріт та дітей, ПБП		осіб з їх числа			
		повне державне утримання	сімейні форми виховання	повне державне утримання	сімейні форми виховання		
13	14	15	16	17	18	19	20
5	1419	1	2	0	1	0	0
4	1567	1	30	0	0	8	563
4	765	4	0	0	0	3	1098
1	109	0	3	0	0	1	52
3	369	0	10	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	16	1087
0	0	0	0	0	0	1	31
4	1597	0	16	0	0	6	1786
4	800	0	0	0	0	0	0
2	21	0	4	0	0	0	0
2	127	19	15	0	0	0	0
1	1	0	1	0	1		
2	167	53	1	0	0	1	7
3	218	20	26	2	0	3	85
6	644	11	14	0	0	7	167
5	1374	0	13	0	0	0	0
4	765	0	11	0	0	2	665
2	284	0	26	0	0	4	970
3	831	0	28	0	0	5	1288
2	139	0	2	0	0	6	286
4	818	0	21	0	0	0	0
2	433	0	16	0	0	9	379
2	508	0	4	0	0	1	32
65	12956	109	243	2	2	73	8496

рок до листа директорату дошкільної та інклюзивної освіти

ОНОМ/ГУРТОЖИТКОМ РІЗНИХ ТИПІВ СТАНОМ НА початок 2025/2026 н.р.

Інші типи ЗЗСО з пансіоном				Професійні (професійно-технічні) заклади			
З них:				Кількість	У них дітей (осіб)	З них:	
дітей-сиріт та дітей, ПБП		осіб з їх числа				дітей-сиріт та дітей, ПБП	
повне державне утримання	сімейні форми виховання	повне державне утримання	сімейні форми виховання			повне державне утримання	сімейні форми виховання
21	22	23	24	25	26	27	28
0	0	0	0	28	11589	92	299
2	4	0	0	13	5579	12	48
9	0	0	0	47	2955	149	115
51	0	1	0	6	2470	15	58
0	0	0	0	16	345	19	188
0	0	0	0	12	139	33	92
31	0	0	0	9	62	25	91
0	17			15	132	44	38
0	0	0	0	22	7351	29	233
0	0	0	0	14	156	48	64
0	0	0	0				
0	0	0	0				
0	0	0	0	21	1256	56	216
64	15	4	0	15	1832	111	178
3	15	0	0	21	6582	26	170
0	0	0	0	8	6174	10	165
2	27	0	0	22	1597	34	28
7	7	0	0	21	6422	19	115
				1	2	1	0
21	14	1	0	23	7980	54	88
5	10	0	0	16	2418	42	83
0	0	0	0	14	4476	34	82
42	1	1	0	11	4465	38	108
0	0	0	0	11	5601	44	10
237	110	7	0	366	79583	935	2469

освіти з гуртожитком	
них:	
осіб з їх числа	
повне державне утримання	сімейні форми виховання
29	30
23	4
17	2
122	15
65	7
104	34
10	4
113	9
44	6
82	9
42	2
71	21
118	24
96	29
23	5
59	4
29	10
1	0
30	10
34	6
24	46
65	12
101	8
1273	267